

Predsokratovska filozofija

Uz temu

Iako se ne može s punom izvjesnošću odrediti status i značenje termina i pojmova u fragmentarno sačuvanim tekstovima ranih grčkih mislilaca, a možda baš zbog toga, interes za predsokratovce dodatno se uvećavao posljednjih desetljeća 20. stoljeća i nastavio se u prvim godinama 21. stoljeća. S obzirom na to da je još od antičkih vremena evidentirano odsustvo ili gubitak značajnog dijela dokumenata predsokratovaca, kao i činjenicu da neki od njih nisu nikad napisali vlastita učenja, ali i imajući u vidu i karakteristični poetski i prozni stil njihovog svjedočenja, specifičnu pojmovnu aparaturu, odnosno osobit, gotovo spekulativni izraz filozofa iz Jonije, *Magna Graeciae* i kontinentalnog dijela Grčke, nije iznenađenje da su fragmenti predsokratovaca bili predmet rasprava i veoma različitih interpretiranja u potonjoj tradiciji. Tumačenja se kreću u tako širokim potezima da ih je gotovo nemoguće sublimirati u jednom kratkom uvodniku čak ni po tipovima, a kamoli navesti sve pojedinačne pristupe. Kontroverzu izaziva i sam naziv »predsokratovci«, pa i termin »fragmenti«, zatim tko je od mislilaca prije Sokrata bio prvi filozof, čak i jesu li neki od njih uopće bili filozofi. Problemi koji se pojavljuju prilikom apsolviranja originalnog materijala nastaju zbog vremenske i, što je još važnije, *logosne* udaljenosti od doba u kome su predsokratovci stvarali. Kada se tome dodaju teškoće oko (ne)postojanja naslova i autorstva pojedinih djela ranih grčkih filozofa, njihova nedovršenost i kompleksna struktura, leksička inovativnost, višestoljetno mijenjanje pa i izvitoperivanje onoga što je od njih sačuvano, eto samo nekih od razloga za brojna sporenja oko toga što je ono »izvorno« u spisima predsokratovaca. Obnovljeno zanimanje za stavove prvih grčkih filozofa, kroz filozofsku, filološko-tekstualnu i doksografsko-povijesnu analizu, manifestira se u novije doba kroz recepciju predsokratovskih misli posredstvom međunarodnih simpozija koje organizira *The International Association for Presocratic Studies*, različite edicije (*Cambridge Companion to Early Greek Philosophy*, *Oxford Handbook of Presocratic Philosophy*, *Traditio Praesocratica*, *Studia Praesocratica*), ponovnih izdanja starijih knjiga poznatih filozofa koja razmatraju predsokratovsku problematiku, novih izdanja i prijevoda na suvremene jezike njihovih ulomaka, relativno nedavno pronađenih stihova i fragmentarnih zapisa (*L'Empédocle de Strasbourg*, *The Derveni Papyrus*) te kompletiranja predsokratovskih *testimonia*, kao i novih interpretacija i preispitivanja starih paradigmi i obrazaca njihovog razumijevanja. U ovom broju *Filozofskih istraživanja*, namjera istraživača iz četiri zemlje (Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine i Makedonije) s četiri različita sveučilišta bila je analiza širokog spektra predsokratovskih tema, bilješki i svjedočanstava. Drugačije rečeno, motiv autora nije bio da u predsokratov-

skim spisima i komentarima traže i zahtijevaju nemisaonu doslovnost, nego da se rukovode filozofskom pretenzijom na strogost i dosljednost tumačenja te zrele i tematiziranu refleksiju, i tako potvrde da predsokratovski nazori iznose na vidjelo samu stvar filozofije i određuju njen pravac i karakter kroz gotovo čitav period grčke filozofije.

Željko Kaluđerović